

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Cap. II. Metus gravis quid operetur in excommunicatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

34. Qui hoc fecerit, in excommunicationem comminatur: Sciat, se esse excommunicandum. Ita DD. cit. quibus adde Felinum, Castrop. l. quos cit. sed non sequitur Leand. de cens. l. 1. d. 1. q. 1. §.

35. Licetum sit vobis excommunicationis sententiam contra illos promulgare. Lezana in mari mag. Præd. n. 58. Sicut excommunicatus vitetur, quia (inquit Abbas apud Leand. de cens. l. 1. §. 14.) similitudo excommunicationis non est excommunicatio.

36. Ab anathemate, sub excommunicatione prohibere curetis: Si quis patere contemnat, eum excommunicationi subdatis. Ita Bauni l. c.

37. Hec ergo, si sic pronuntietur, ferendam importat excommunicationem, non latam sive à lege id pronuntietur, sive à Iudice, ut notat Avila de cens. part. 2. cap. 2. dub. 2. cum Sylvestro contra Hostiens. Applicata tamen semper monitionem datam n. 18.

Due Formule Excommunicationis late, vel ferende.

38. Nullus Petro communique, Nullus ei communique, donec satisfactione præmissa absolvatur.

Hæc due formulæ continent quidem sententiam latam, quia sunt sub modo Imperativo, & locutio non dirigitur ad Iudicem, sed ad ipsum delinquentem juxta dicta num. 33. Id, quo etiam ostendit illud. (Donec absolvatur.) Si enim debet absolvi, jam incidit in excommunicationem, sed apud Sayrum l. c. dubitatur, an contineant sententiam excommunicationis majoris. Ratio dubitandi est, quia excommunicatio major privatur Fidelis communicatione hominum, & Sacrorum: at per hæc formulæ privatur Petrus sola hominum communicatione, atque adeo videtur incurrere solum excommunicationem minorem, quæ, ut supra vidimus, est pars majoris.

39. Mihi videtur per hæc verba, nec majorem, nec minorem excommunicationem intelligi, quia tum major, tum minor habet alios effectus præter privationem communicationis hominum, quæ sola in his verbis infligitur, & ex alia parte, cum sumus in odiosis, verba non sunt extendenda. Per hæc ergo formulæ, non excommunicatio major, vel minor, sed solum talis determinata pena privationis dictæ communicationis dumtaxat infligitur ex mea sententia.

40. Habeo te pro excommunicato. Significat ferendam sententiam, si à Iudice sic dicatur: at, si à jure, aut in excommunicatione conditionali, quales sunt omnes, quæ dantur cum monitione canonica, aut propter peccata futura, significabit latam, ita Sayrus loc. cit. n. 17. citans Sylvest. Tabienam, Navar. aliosque.

41. Verum, ego ambigo de hac doctrina; quæ enim à Sayro, cur ibid. suo num. 10. (ut non retulimus paulo ante nostro num. 20.) dixit: Habeatur pro excommunicato, esse absolute excommunicationem latam; cum idem profusus sit, vel valde equipollens cum hac formula; Habeo te pro excommunicato. Non igitur ipsi assentior, nam puto utramque formulam semper ex se significare excommunicationem latam. Ex se dico, nam si addatur aliqua monitio antea facienda, vel quid simile requirens Iudicis ministerium, tunc non est mirum, quod significet ferendam, quia id Regula generalis dicta n. 7. satis persuadet.

42. Per sequentes formulæ: Qui hoc fecerit, excommunicationi subjacebit, subdetur, subjicietur, in excommunicationem incurret, incidet, latam excommunicationem significari, videtur docere Comitols, in resp. mor. lib. 6. quæst. 24. Ego animadverto, ipsum confundere illud, subjaceat, subdatur, subjiciatur excommunicationi (quæ certe sunt signa late sententiae, ut vidimus num. 18. cum subjacebit, subdetur, subjicietur, &c. & cum respiciant futurum tempus, videtur esse signa excommunicationis ferende.

43. Hæc particular. Subito, statim, confestim, continuo, incontinenti, è vestigio, repente, sine mora, incunctanter, indilate, immediate, mox, (quibus addit Bonacina

de cens. d. 1. q. 1. punct. 1. n. 6. penitus, omnino, & commensurabiliter inter vallum excludant, latam excommunicationem significare aut idem Bonacina ibid.

44. Sed certe id nimis confusè pronuntiat, diffinitum esse monit: Quando enim apparet, sententiam, vel legem excommunicationis per illas particulares trahi ad dispensationem penæ, nec relinquere locum novo sententia ministerio Iudicis, est lata, ut si dicat: Statim, confestim, &c. noverit se incursum, seu subitum excommunicationem, quæ certa formulæ, si careret illis particularibus, excommunicationis ferenda, ut vidimus num. 34. Quod autem ita tollit tarditatem, ut tamen reliqua, statim, confestim, erit excommunicandus, noverit se latam excommunicandam. Nam propter illam formulam, præcipio sub pena excommunicationis statim incursum, quia, penam Excommunicationis statim esse incursum, est de præsentibus in illam incidere, nec opus esse Iudicis ministerio.

45. Removeatur, abjiciatur, expellatur, privetur omni communicatione Fidelium, Non pauci apud Trag. l. c. latam excommunicationem putant, At, Removeatur, expellatur, privetur cum omni communicatione, est ferenda. Ratio est (inquam) quia hic requiritur ministerium, quod removeatur, ibi non item.

46. Sed mihi videtur, etiam ibi (nisi aliud ex circumstantiis clare colligatur) requiri ministerium ipsius qui removeatur, juxta dicta num. 33. Imò Felinus adducit à Traga l. c. n. 175. habet, etiam si dicat Superior, statim, confestim removeatur, requirit ministerium Iudicis, quæ debet esse excommunicationem ferendam; siquidem illæ particularæ solum hæc accedunt, & accelerant excommunicationem, non faciunt. Atque ad hoc sentiendum propendit tandem Tiracuell. de præf. a. n. 171. si attente legatur, itaque confirmant ea, quæ dixi n. 33. cit.

CAPVT II.

Metus gravis quid operetur in Excommunicatione.

§. I. An excuset ab ejus incurfu?

1. Omnino hæc recolendum est, Quid sit metus gravis cadens in constantem virum, Quid sit violentia vel non incussus ad extorquendam actionem aliquam, Quid justus, vel injustus, & similia, quæ latè Sanchez lib. 4. marr. a. d. 1. & ego collegi breviter lib. 1. in c. 1. a. §. 2.

2. Quibus in memoriam revocatis, dico, metum gravem, quo scilicet timetur grave damnum sive in vita, sive in fama, sive in rebus, qui modo ibidem dictus, excusat hominem à peccato mortali ob transgressionem præcepti Ecclesiastici, quod non obligat cum causâ multo periculo. Dico, inquam, cum Bonac. de cens. d. 1. q. 1. part. 3. & communiter cum Doctoribus ab eodem citatis, & cum Doctoribus citatis à Leand. de cens. d. 1. q. 1. §. 2. excusare etiam ab excommunicatione, quæ est dispensatione Ecclesiæ ejusmodi transgressionem admissam est. Dixi (grave damnum) nam leve, nec à præcepto excusat, nec à censuris. Ita Gaspar. Hurt. ad Leand. tract. 1. de cens. d. 10. quæst. 29. Quare, si quis fugiat à satellitibus, à quibus timet mortem, vel vultu gloriæ, ingreditur in Monasterium, verbi gratia, Monachum, non incurret in excommunicationem: & pari modo præcederit excommunicatio, ne quis, v. g. Clericus arma peccaret, si is ob timorem gravem, ne à suo amico grave damnum patiarur, illa deferat, excusabitur à peccato mortali non actioni ferendi arma, sed actioni peccaminosa illa ferendi sit conjuncta. Quare sicut pia Mater Ecclesiæ

illum excusat ab observantia præcepti & ab incurfu in penam. Excepit semper ex regulis generalibus contemptum, scandalum, majus aliquod bonum.

3. Quod diximus de excommunicatione, dic etiam de aliis censuris, idque propter eandem rationem, ut signat eum multis docet Leander *trakt. 1. de Cens. d. 9. q. 1. §. 39.*

4. Inquires: Si excommunicatio fulminata sit contra committentes delictum jure naturali prohibitum, v. g. contra delictum homicidii; unde contra hoc delictum concurrant, & præceptum juris naturæ, & præceptum Ecclesiæ, quæ illud prohibeat sub dicta pena excommunicationis, ego verò homicidium committam ob metum eadem in constantem vitum, præter peccatum, incurram, etiam excommunicationem?

5. Respondeo, incurrere, non pauci, ut Sanchi, dicens esse opinionem omnium *lib. 9. matr. d. 31. num. 6. Castrop. de Cens. d. 1. p. 8. num. 11. Gasp. Hurt. de Cens. diff. 23. n. 100.* sustinent. Ratio eorum præcipua est, quia quando actio aliunde jure naturæ prohibita est, si ei addatur excommunicatio ab Ecclesiâ, non magis aggravatur Fidelis ex ejusmodi addita pena; quam aggravabantur antea; jam enim ex præcepto naturali ab illa actione se abstinere debent, idque sub quocunque periculo cujuscunque damni. Si igitur addita intelligitur nova pena excommunicationis, non est, unde incurrere non debeat. Confirmatur, quia sic videtur Innocentius III. *C. Sacris, de iis, que v. d. finiville.*

6. Nihilominus plures, ut Avila *p. 2. cap. 6. diff. 8. d. 5. Conich. d. 13. de Cens. dub. 12. Filiuc. tract. 1. n. 269.* alique tenent, non incurrere, cum quibus sentire me cogit, præter rationem, ipsa eadem benignitas Ecclesiæ. Ratio autem est, quia, licet metus non tollat vim præcepti naturalis, tollit tamen vim præcepti Ecclesiastici, quia Ecclesiâ absolute, & universaliter non intendit, gravi periculo imminente, suis legibus Fideles attingere. Unde Fidelis, quamvis tunc non pareat Deo, non tamen inobediens Ecclesiæ ullo modo dicendus est. Nec aliter definitur Innocentius. Is enim solum dixit, non semper metum excusare ab incurfu in censuram, quod certe verum est, quia, ut notat Gasp. Hurt. *de Cens. diff. 28. n. 58.* metus levis, & metus gravis incussum in contemptum Ecclesiæ, non excusant. Vide Suar. *d. 6. de Cens. sect. 5.* adde Leand. *1. de Cens. d. 10. q. 27.*

7. Quod diximus de Censuris, dicimus, propter eandem rationem, de irregularitate ex delicto. Quare occidens injuste aliquem ob similem timorem ab aliquo ipsi incussum, ob timorem, inquam, mortis, vel damni gravis, irregularis non erit, ut signat docet Leander, *trakt. 1. de Irreg. d. 9. q. 8.* erit verò si occidat ex metu levis mali, ut est ejusdem Leandri *1. de Cens. d. 10. q. 28.* & communi doctrina colligitur.

8. Consonat prædictis Delugo *d. 40. de Inst. n. 15.* sic dicens: Etiam si (ait) contra Reum sit plene probatum delictum, adhuc non tenetur comparere citatus à Iudice, quia non tenetur obedire cum tanto periculo. Item potest fugere licet à carcere, etiam præcipiente Iudice, ne fugiat, quia juri naturale, ut fugiat mortem, illi licitam reddit fugam. Hec Delugo.

Illud (in tanto periculo) explicuerat idem Delugo *ibid. n. 14.* his verbis: Primo, si timeatur sententia mortis. Secundo, si damnandus esset Reus ad Trimes. Tertiò, si confessio esset omnia bona. Quarto, si periclitaretur omnia in honore, & in aliis casibus similibus.

Dixi autem (similibus) nam, non ita erit in dissimilibus, si nimirum non timeatur damnum adeo grave: nam propterea *ibid. n. 16.* subjunxit: Addidi tamen, Reum obligari etiam sub peccato, quando dumtaxat, quod timet, non esset tanti momenti, quia leges humana possunt obligare regulariter ad aliquod damnum subeundum.

Hec ex Delugo, cui ea est admonitio subnectenda, ut scilicet evulgeretur, ad evitandum scandalum, rationalis timor gravis damni. Nam, si tua excusatio nesciatur, debe te gerere, ut excommunicatum, & excom-

municationis Absolutionem obtinere, ne videaris auctoritatem Ecclesiæ contemnere.

§. II. An metus gravis damni excuset ab observantia illius, quæ alias debet excommunicatus observare.

1. Hic sanè opportunum sortitur, locum, subitatio illa: An sicuti metus gravis excusat ab incurfu excommunicationis; ita etiam ab observantia illius? Claritatis gratiâ figuremus eam:

2. Titius Sacerdos incidit ad excommunicationem latae sententiæ; quare, si is Sacrum celebraret, etiam si per actum contritionis statum gratiæ acquisiverit incurreret irregularitatem, ut certum est, & dicemus in *tr. de Irreg. c. 14. §. 3.* Porro accidit, ut quidam Princeps compulerit illum metu gravi ad celebrandum; (atque, ut suppono, propter dicta §. præced. non in contemptum Ecclesiæ) ipse autem ejusmodi coactus metu celebraverit, contraxitne irregularitatem?

3. Figuremus, & casum alium: Caius excommunicatus vitandus cogitur per metum gravem, & non in contemptum Ecclesiæ, ut audiat sacrum, utque communice in Divinis, Humanisque, atque illa agat, quæ ab Ecclesiâ prohibentur excommunicato, peccatne, & penas contentas in ea prohibitione contrahit?

4. Figuremus, & tertio sic: Seius Sacerdos, & Confessarius percussit publice Clericum, suadente diabolo; unde certò incurrat in excommunicationem, & est vitandus, suspensus, vel amissa jurisdictione necessaria ad absolvendum, ipse tamen compulsius metu gravi incussum à nescio quò, percipientem absolvit; & querit in præsentia, an licet, & valide illum tunc absolverit, quando non observavit id, quod excommunicatus observare debebat, ne scilicet impedita, vel amissa jurisdictione exercetur.

5. Respondeo, de duobus casibus primis Titium, & Caium excommunicatos, etiam vitandos, ut volunt plures apud Leand. *de excomm. d. 5. q. 3. & sequent.* excusatos fuisse; priorem, ab incurrenda irregularitate, posteriorem verò ab incurrendis iis penis, ut etiam à peccato, quantum est ex vi excommunicationis, qua erat affectus; id plures apud Leandrum. Ratio est dicenda ex dictis, quia existente gravis mali periculo, Ecclesiæ præcepta (ipsa eadem sic volente) non urgent.

6. In tertio autem casu aliqui cum Hurtado *de Censur. diff. 23. num. 101.* existimant, illam absolutionem, non solum fuisse invalidam, sed etiam fuisse illicitam, ex duplici capite. Primo, quia Sacerdos non observavit id, quod de jure naturæ est, ut nemo utatur jurisdictione, qua caret. Secundo, quia non observavit Ecclesiæ præceptum prohibentis, ne quis excommunicatus vitandus jurisdictionem exerceat. Sed nos sequimur alios cum Alphonso de Leone *de Censur. recoll. 1. num. 433.* probabilius docentes, ejusmodi absolutionem, fuisse quidem invalidam, & illicitam, sed illicitam solum ex priore, non autem ex posteriore capite præcepti Ecclesiæ; quia hoc non obligat in illo metu, ut dictum est.

An metus infamiae excuset ab Observantia Censurarum.

7. Quæres: Doctrina hæcenus allata potestne extendi ad casum, in quo quis timet incurrere notabilem infamiam, seu notam, excommunicationem observando? Si Parochus, v. g. sit occultè excommunicatus (idem dic, si sit suspensus, irregularis, interdictus.) Et, nisi celebret, timeat, ob abstinentiam à celebrando, infamari se notabiliter, suumve peccatum manifestari, potestne celebrare sine peccato contra obedientiam debitam Ecclesiæ prohibentis excommunicato, ne sacrum sub pena irregularitatis celebret, & sine incurfu in dictam irregularitatem.

8. Respondeo, hunc, ne peccet contra reverentiam debitam Sacramentis, & suspicioni Eucharistiae, debere esse in statu gratiae saltem per contritionem, si ipsi desit copia Confessarii, jam omnes scimus, sed quoad poenas ab Ecclesia impositas, Dico, illam doctrinam, etiam ad casum hunc extendi, unde dictum Parochum non peccare contra obedientiam Ecclesiae, neque irregularitatem incurtere, idque in utroque foro. Ratio est, quia periculum notabilis infamiae, seu iacturae bonae famae est periculum gravis mali, ut merito docent plurimi cum Suarez, d. 6. de Cens. sect. 3, n. 13. & d. 11. sect. 1, n. 4. Ioan. Sanch. in select. d. 32. num. 2. Pasq. cent. 5, q. 28. multos citans, tr. 8. quest. mor. 28, n. 6. Avil. p. 2, c. 6. d. 8. d. 5. Lezan. v. Irregul. n. 55. vers. Excom. n. 7. Bauni in casibus sing. f. mibi 279, alique, quibus adde Sa, v. Excommunic. num. 7, sic docentem: Excommunicatus occultus potest, ad vitandum scandalum, vel gravem iacturam Missam audire, & celebrare, nec fiet irregularis. Haec Sa. Verum, addenda omnino sunt duo necessaria documenta.

9. Nam primo, praeter statum gratiae, cuius jam meminimus, debet interim, adhibere omnem diligentiam moralem, qua procuret absolutionem, vel dispensationem.

10. Secundum: Intelligat ejusmodi Censuratus tot actiones prohibitas licere ipsi tunc exercere, tot, v. g. Missas celebrare, quot satis sunt, prudentis arbitrio, ad vitandam infamiam, imò intelligit, etiam ipsi incumbere curam, inveniendi modum diminuendi, quantum, sine gravi incommodo potest, actiones praedictas, praetendendo, v. g. morbum, peregrinationes, occupationes urgentes, &c. vel transmigando, si potest, in locum alium, &c. Ratio est manifeste, quia solum eam licentiam ipse habet, quando arguitur periculo gravi: At gravi periculo non arguitur, qui ejusmodi remediis, sine gravi suo incommodo potest uti.

CAPVT III.

Explicantur aliqua de Excommunicatis vitandis.

1. **C**um multa dicant Doctores de Excommunicatione vitando, id est, nominatim denunciatio, & de quo publico percussore Clerici, hic aliqua pauca breviter explicanda sunt de hac materia; Sunt autem tria.

Primum, Quid requiratur ad praedictam denuntiationem constituendam?

Secundum, An denuntiatus nominatim in uno loco sit alibi vitandus?

Tertium, Quidnam praestabit certitudinem moralem, te esse excommunicatum, vel denunciatum, vel absolutum, ut scilicet quis tibi debeat, vel non debeat communicationem denegare?

§. I. Quid requiratur ad praedictam Denuntiationem legitimè expediendam?

1. **V**t sit quis Excommunicatus, ac nominatim denunciatus, non est satis sententia iudicis, per quam aliquis excommunicatur, nec sufficit ejusmodi iudicis sententia, per quam declaratur quis, commississe delictum, cui est annexa excommunicatio, sed debet insuper à iudice fieri denuntiatio, seu declaratio, seu publicatio, quod id de quo agitur, incurrit iam de facto in excommunicationem. Quae publicatio fit, tum, ut ab omnibus sciatur, quis ille sit, qui vitandus erit, tum, ut ipse denunciatus rubore suffundatur, & ad resipiscantiam excitetur.

2. Quando igitur ad ejusmodi Denuntiationem est deveniendum, debet praecedere morio partis, secus regulariter, erit injusta, & invalida, deinde debebit à iudice per suum Notarium fieri de more scriptura continens nomen proprium, & cognomen excommunicati, vel ta-

lia signa, ut de eo individuo omnibus constet, & censens, d. 11. quest. 3. causam, propter quam si excommunicatus, ac denique ejusmodi scriptura affigetur in loco publico, ut solet communiter fieri, tunc nominatim denunciatio atque ab omnibus vitanda, ut dicitur scriptura, quam Cédulones vocamus, non debet addi picturam, per quam appareat excommunicatus, ut dicitur monent Pius IV. in sua Bulla 563. Bulla. Excommunicatus, circumstantes iudicem, tenentes in manu reos accensos, quos in fine in terram projiciant, quibusque consuevit, declaravit Sacra Congregatio Bulla, c. 62. n. 14.

3. Dixi (regulariter) quia in criminibus, quae ipso jure connexion habent excommunicationem, & crimen sit notorium, non necessarium debere praecedere monitionem, seu citationem, docent non ignobiles Doctores, ut Suar. de Censur. d. 3. sect. 10, n. 18. Alii, alique apud Leand. de Cens. d. 7. q. 11. Ego sum Auctor iudicis, ut semper eam praemitant, tum ad tollendas lites, tum ad majorem securitatem validitatis sententiae.

4. Eodem etiam admonet, ut, si Reus se Tribunali sistat, crimen fateatur, satisfactio nemque offerat, omnino illum non denuntiet; tunc enim non potest secundum Suar. de Censur. d. 3. sect. 10, n. 17. iuste denuntiare, quia totum negotium excommunicationis, quod denuntiationis est in medicinam consummatum. Re. Si ergo ipse illam deponit, injuste amplius exactur, sine iusto excommunicatur de facto ille, cui intempestiva excommunicatio ferenda, si se Ecclesiae humiliter submittat, & pareat, &c.

5. Denique si excommunicatio fuit à superiore iniuste lata in rei veritate, sed iuste secundum allegata, & probata, rei que veritas sciatur ab eo, qui superior committit eam excommunicationem denuntiet, an hic excommunicatio valeat, legere poteris apud Doctores citatos à Leand. de Cens. d. 7. q. 17. & seqq.

§. II. An nominatim Denuntiatus in uno loco sit alibi vitandus?

1. **H**is breviter explicatis, illud iam nunc quaerimus, quod modò secundo loco proposuimus: An scilicet excommunicatus denunciatus in eo loco, verbi gratia, Neapoli, sit hic Panormi, & ubique vitandus? Suppono autem solum in uno loco fuisse denuntiatum. Nam ceterum, quando Episcopus, qui aliquem excommunicavit, denuntiavitque, requirit alios Episcopos vicinos, v. g. ut etiam ipsi eundem denuntient (quam quidem denuntiationem facere hi Episcopi possunt in Diocesis sine necessitate recognolescenti processum, & iustitiam sententiae ab alio Episcopo datae, sed illam iustitiam supponendo, nisi forte impunitam fuisse denuntiationem illam, appareat) & ipsi Vicini Episcopi de facto illum alibi, puta in suis Diocesis denuntient, ibidem debere ipsum vitari, dubium ne sit, quia iam etiam ibi denunciatus est. Porro allatae quaestiones loquax satisfaciens enarratio.

Praemittitur occasio scribendi in utramque partem circa quaestionem in titulo propositam, ubi incidit quaestio de Examinatore Synodali per nomen appellatum designato.

2. Vacabat ob Parochi obitum in Diocesi Montegalenensi animarum cura affectum Beneficium, ab Archiepiscopo D. D. Ioane Tortigliola ad Compertorum celebrationem de more providendum. Promulgatus ergo concilium edictis dies affuit, quo examen accurrentium expeditur, ad quam expeditionem obeundam, cum examinatore Synodali tres eligere, juxta Trid. sess. 24. c. 18. de Reberet, Archiepiscopus me, qui per eos dies Collegio Montegalenensi, sanè immerito, praeram, tanquam unum ex Examinatoribus per nuntium admonuit, ut confisteret